

ESG - przewodnik po regulacjach prawnych

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Weronika Wojturska

Rozdział I. Raportowania niefinansowe oraz zmiany przewidziane przez CSRD

1. Wprowadzenie

Podstawowym elementem polityki informacyjnej przedsiębiorstw działających w globalnym otoczeniu jest ich sprawozdawczość. Wśród inwestorów dojrzałych rynków kapitałowych rozpowszechniło się przekonanie o tym, że obok atrakcyjności prognoz finansowych równie zasadniczym czynnikiem jest bezpieczeństwo uwarunkowane precyzyjniejszą możliwością oceny i wyceny konkretnych kategorii ryzyk biznesowych związanych z działalnością spółek. W rezultacie ujawnienia zaczęły łączyć w sobie publikację klasycznych zestawień danych liczbowych w ramach części finansowej oraz publikacji informacji pozafinansowych. Wraz z koncepcją zrównoważonego rozwoju, która zdominowała w ostatnich latach sposób postrzegania biznesu, otwarte dzielenie się doświadczeniami w zakresie integracji czynników społecznych, środowiskowych i ładu korporacyjnego stało się domeną budowania wiarygodności w komunikacji z interesariuszami w UE. Stopniowo upowszechniło się przeświadczenie o tym, że angażowanie kapitału w akcje spółek o niższych poziomach ryzyk ESG pociąga za sobą wyższy zwrot z kapitału w perspektywie długoterminowej. Dla ewolucji tej praktyki w kierunku większej porównywalności, zarówno pod kątem kręgu podmiotów zobowiązanych, jak i sposobu i formy ujawnień, decydujące znaczenie mają standardy wyznaczone przez NFRD, CSRD i Taksonomię. W niniejszym rozdziale zostaną przedstawione kluczowe nadchodzące zmiany dla sprawozdawczości niefinansowej¹, z uwzględnieniem korelacji wskazanych regulacji jako rezultat badań przeprowadzonych w ramach projektu finansowanego na lata 2022–2023 z programu „Najlepsi z najlepszych! 4.0” Ministerstwa Edukacji i Nauki (MEiN/2022/DIR/3289).

¹ W treści publikacji określenia „sprawozdanie”, „raport” i „oświadczenie” są używane zamiennie.

2. Raportowanie niefinansowe w reżimie NFRD

Do czasu wejścia w życie w 2014 r. NFRD publikowanie informacji niefinansowych odbywało się na zasadach dobrowolności i postrzegano je w kategoriach dobrej praktyki przedsiębiorstw. Percepcja uległa zmianie, gdy w ujawnieniach niefinansowych dostrzeżono czynnik cenotwórczy dla inwestorów, a dobrym praktykom – w drodze nowelizacji wcześniejszej dyrektywy 2013/34/UE – nadano walor normatywny, co dla około 6 tys. spółek (obecnie około 12 tys.) w UE, w tym około 300 polskich, zmaterializowało dodatkowy obowiązek sprawozdawczy². Z inicjatywy zorientowanej na fakultatywność stało się obowiązkiem nałożonym na niektóre duże podmioty i grupy zatrudniające ponad 500 pracowników, spełniające określone progi finansowe w celu zapewnienia interesariuszom bardziej kompletnego obrazu rozwoju, wydajności i wpływu ich działalności. Przemawiające za szerszym zakresem ujawnianych danych zmniejszenie asymetrii informacji miało pozwolić na rzetelniejsze przeanalizowanie możliwości inwestycji.

Dla Polski punktem zwrotnym, mającym zapobiec istniejącej luce informacyjnej między potrzebami użytkowników a dostępnymi informacjami przedsiębiorstw na temat zrównoważonego rozwoju, była transpozycja NFRD do Rachunku. Implementowany w art. 49b i 55 ust. 2 obowiązek przybrał postać składania, w formie integralnej części corocznego sprawozdania zarządu z działalności lub jako odrębnego raportu³, oświadczenia na temat informacji niefinansowych. Oświadczenie spółek notowanych na rynku regulowanym lub alternatywnym systemie obrotu, trafia na rynek łącznie ze sprawozdaniem z działalności, co do zasady, do 30 kwietnia. W przypadku gdy sprawozdanie z działalności nie ma wcześniejszego terminu publikacji, oświadczenie zamieszczane jest na stronie internetowej w terminie 6 miesięcy od dnia bilansowego. Wymóg ten – zależny od rozmiarów, rodzaju działalności, a także formy prawnej jednostki – objął udostępnienie danych, począwszy od roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1.1.2017 r.

Zakres podmiotowy objął duże jednostki gospodarcze, które na dzień bilansowy w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym ten rok przekraczają kryterium zatrudnienia 500 pracowników (liczonego średniorocznie w przeliczeniu na pełne etaty)⁴ i spełniają jeden z dwóch warunków finansowych: 85 mln zł sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego lub 170 mln zł przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy. Mogą to być:

- 1) jednostki organizacyjne działające na podstawie PrBank, ObrInstrFinU, PomocKredytU, FundInwU, DziałUbezpReasU, SpKasyU oraz FundEmU;
- 2) jednostki zamierzające ubiegać się albo ubiegające się o zezwolenie na wykonywanie działalności na podstawie przepisów, o których mowa w pkt 1, lub wpisu do rejestru zarządzających ASI na podstawie przepisów FundInwU;

² Zob. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/raportowanie-spoleczne> (dostęp: 27.5.2023 r.).

³ Publikowane oświadczenie przybiera różne nazwy jako dotyczące: danych niefinansowych, zintegrowane, zrównoważonego rozwoju, CSR, ESG, środowiskowe, społeczne, społecznej odpowiedzialności, odpowiedzialnego biznesu. Por. CRSinfo, Rejestr Raportów, <http://www.rejestrreportow.pl/o-rejestrze-raportow/> (dostęp: 27.5.2023 r.).

⁴ Szerzej na temat ustalenia liczby pracowników zob. Fundacja Standardów Raportowania, Standard Informacji Niefinansowych aneks 1: Interpretacje prawne dyrektywy 2014/95/UE, 2017, s. 8–11.

- 3) alternatywne spółki inwestycyjne w rozumieniu przepisów FundInwU, w tym uprawnione do posługiwania się nazwą „EuVECA” albo „EuSEF”;
 - 4) emitenci papierów wartościowych dopuszczonych, zamierzający ubiegać się lub ubiegający się o ich dopuszczenie do obrotu na jednym z rynków regulowanych EOG;
 - 5) emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do rynku alternatywnego;
 - 6) krajowe instytucje płatnicze;
 - 7) instytucje pieniądza elektronicznego (art. 3 ust. 1e pkt 1–6 RachunkU)
- mające formę prawną spółki kapitałowej, spółki komandytowo-akcyjnej lub takiej spółki jawnej lub komandytowej, której wszystkimi współnikami ponoszącymi nieograniczoną odpowiedzialność są spółki kapitałowe, spółki komandytowo-akcyjne lub spółki z innych państw o podobnej do tych spółek formie prawnej.

Te same wymogi dotyczą jednostek dominujących sporządzających skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej po dokonaniu wyłączeń konsolidacyjnych (art. 60 ust. 2 i 6 RachunkU). Jeżeli te nie mają zastosowania, wówczas graniczna wartość sumy aktywów wzrasta do kwoty 102 mln zł, a wartość przychodów ze sprzedaży produktów i towarów – do 204 mln zł. Przy czym istotne jest to, że dla każdej jednostki dominującej wyższego szczebla wytyczną definiującą parametry ilościowo-wartościowe są obowiązujące przepisy państwa, w którym ma siedzibę.

Zwolnieniu z wymogów podlegają spółki zależne oraz spółki dominujące niższego szczebla, o ile są objęte (i ich ewentualne spółki zależne) skonsolidowanym sprawozdaniem z działalności lub odrębnym sprawozdaniem spółki dominującej wyższego szczebla z siedzibą na terytorium EOG w stosunku do tych spółek, w którym ujęto skonsolidowane oświadczenie na temat informacji niefinansowych. Wówczas taki fakt należy przedstawić w sprawozdaniu z działalności, wskazując, gdzie oświadczenie jest dostępne.

Sprawozdanie powinno zawierać:

- 1) krótki opis modelu biznesowego, w którym warto zwrócić uwagę na charakterystykę rynku produktów i usług jednostki, otoczenia konkurencyjnego i łańcucha dostaw;
- 2) KPIs rozumianych jako zestaw strategicznych celów (mierników) pozwalających, z jednej strony, na pomiar kluczowych procesów dla spółki, z drugiej, mający wymiar dążenia do doskonalenia wyników i poprawy pozycji konkurencyjnej;
- 3) opis stosowanych praktyk w odniesieniu do zagadnień społecznych i pracowniczych, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji, w tym do wdrożonych procesów należytej staranności, a także opis rezultatów stosowania tych praktyk; w przypadku decyzji o niestosowaniu żadnej polityki w odniesieniu do wskazanych kwestii na zasadzie *comply and explain* (stosuj lub wyjaśnij) należy wskazać w raporcie uzasadnienie;
- 4) opis istotnych rodzajów ryzyka związanych z działalnością jednostki, w tym rodzajów ryzyka, które są związane z wytwarzanymi produktami, relacjami z otoczeniem zewnętrznym (kontrahentami) i ich zarządzaniem.

Ujawnieniom powinna przyświecać zasada istotności rozumiana jako uzależnienie zakresu przedstawianych informacji od tego, jak są one niezbędne dla oceny rozwoju, wyników, i sytuacji jednostki oraz wpływu jej działalności na ww. zagadnienia. W razie po-

wiązań pomiędzy wartościami wykazanymi w oświadczeniu a rocznym sprawozdaniem finansowym należy umieścić stosowne odniesienia i dodatkowe wyjaśnienia dotyczące tych kwot.

Ustawodawca pozostawił możliwość stosowania dowolnych zasad (standardów, norm, wytycznych): własnych, krajowych, międzynarodowych bądź ich kompilacji z jednoczesnym powołaniem się na ich źródło.

Przykład

Dostępne na rynku dokumenty stanowiące ramy sprawozdawczości to m.in.:

- 1) GRI⁵ (najpopularniejszy);
 - 2) *International Integrated Reporting Framework*⁶;
 - 3) SASB⁷;
 - 4) *Climate Disclosure Standards Board Framework*⁸;
 - 5) *Task Force on Climate-related Financial Disclosures Recommendations*⁹;
 - 6) *Model Guidance on Reporting ESG Information for Investors*¹⁰;
 - 7) Ramy sprawozdawczości zgodnej z Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka¹¹;
 - 8) Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych¹²;
 - 9) *Greenhouse Gas Protocol Corporate Standard*¹³.
-

Warto zaznaczyć, że za niedoskonałością każdego standardu będzie stać specyfika krajowa i sektorowa (branży), które różnicują obszary i typy oddziaływania na ryzyka zrównoważonego rozwoju konkretnych przedsiębiorstw.

Nowelizacja Rachunku nie uwzględniła proponowanego w NFRD obowiązku weryfikacji oświadczenia, w tym spójności obu zakresów danych, przez biegłego rewidenta, ograniczając jego rolę do potwierdzenia faktu sporządzenia takowego w sprawozdaniu z badania sprawozdania finansowego. W związku z tym odpowiedzialność za zgodność z ustawą, a co za tym idzie – kompletność i jakość danych – spoczywa na jednostce raportującej. Zgodnie z art. 77 pkt 2 Rachunku niesporządzenie oświadczenia lub zawarcie w nim informacji niezetelnych podlega grzywnie lub karze pozbawienia wolności do lat 2 albo obu tym karom łącznie. Aby skutecznie się przed tym uchronić, spółki mogą zlecić wykonanie niezależnej usługi atestacyjnej.

⁵ Zob. <https://www.globalreporting.org/standards/> (dostęp: 17.9.2023 r.).

⁶ Zob. <https://www.integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/> (dostęp: 17.9.2023 r.).

⁷ Zob. <https://www.sasb.org/standards/> (dostęp: 17.9.2023 r.).

⁸ Zob. <https://www.cdsb.net/what-we-do/reporting-frameworks> (dostęp: 17.9.2023 r.).

⁹ Zob. <https://www.fsb-tcf.org/recommendations/> (dostęp: 17.9.2023 r.).

¹⁰ Zob. <https://sseinitiative.org/publication/model-guidance-on-reporting-esg-information-to-investors-a-voluntary-tool-for-stock-exchanges-to-guide-issuers/> (dostęp: 17.9.2023 r.).

¹¹ Zob. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/biznes-i-prawa-czlowieka> (dostęp: 17.9.2023 r.).

¹² Zob. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/wytyczne-oecd> (dostęp: 17.9.2023 r.).

¹³ Zob. <https://ghgprotocol.org/corporate-standard> (dostęp: 17.9.2023 r.).

3. Kluczowe zmiany wprowadzone CSRD

Rewolucyjne zmiany dla sprawozdawczości korporacyjnej przyniesie CSRD, nowelizująca dyrektywę 2013/34/EU, która będzie dużo bardziej wymagająca niż jej poprzedniczka NFRD. Wychodząc naprzeciw zbyt dużemu poziomowi ogólności dotychczasowych przepisów, prawodawca unijny podjął środki służące skuteczniejszemu wyegzekwowaniu porównywalności w dostępie do danych na temat zrównoważonego rozwoju dla uniknięcia ryzyka greenwashingu¹⁴. Akt wszedł w życie 5.1.2023 r., zmieniając NFRD, dyrektywę 2006/43/WE i rozporządzenie 537/2014 w sprawie audytu oraz dyrektywę 2004/109/WE w sprawie przejrzystości. Obserwowane przejście od „ujawniania informacji niefinansowych” do „ujawniania informacji dotyczących zrównoważonego rozwoju” w ekosystemie standardów i regulacji ESG, wydaje się **próbą zrównania wagi tego rodzaju sprawozdawczości z danymi finansowymi**. Zaproponowanie obowiązkowych standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju – ESRS w formie aktów delegowanych, egzekwujących ujawnienia jakościowe i ilościowe na temat kwestii środowiskowych, społecznych i ładu korporacyjnego, jest wyrazem wysoko postawionej poprzeczki i dążenia do rozliczalności. **Państwa członkowskie powinny uchwalić odpowiednie przepisy implementujące do 6.7.2024 r.**, aby pierwsza sprawozdawczość dotyczyła okresu zaczynającego się od 1.1.2024 r. lub po tej dacie¹⁵. W czerwcu 2023 r. Komisja Europejska opublikowała zaktualizowany projekt pierwszego zestawu ESRS poddany konsultacjom publicznym do 7.7.2023 r., a 31.7.2023 r. – jego finalną wersję, która w przypadku braku sprzeciwu PE i Rady UE zostanie formalnie opublikowana w Dzienniku Urzędowym UE. Pierwszy zestaw dotyczy wszystkich jednostek objętych zakresem CSRD niezależnie od sektora, w którym dana jednostka prowadzi działalność.

3.1. Zakres podmiotowy i harmonogram

NFRD ma zastosowanie do około 11 tys. dużych jednostek interesu publicznego działających w Europie. CSRD zaprojektowano z myślą o **stopniowym rozszerzaniu kręgu podmiotów zobowiązanych w latach 2024–2029**, przy czym wielkość jednostki jest ustalana na podstawie 2 lat obrotowych (bieżący i poprzedni rok obrotowy)¹⁶. Szacuje się, że w skali UE przepisy obejmą około 50 tys. podmiotów¹⁷, w tym około 3,5 tys. polskich spółek. Dotyczy to także przedsiębiorstw spoza UE prowadzących działalność gospodar-

¹⁴ Na temat zjawiska greenwashingu w perspektywie konsumenckiej i sektora finansowego zob. szerzej: W. Wojturska, Walka ze zjawiskiem „greenwashing” jako nowy obowiązek compliance, (w:) Raport Zielone Finanse w Polsce, red. L. Kotecki, Warszawa 2023.

¹⁵ Postęp w implementacji CSRD w państwach UE można śledzić pod tym linkiem: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/NIM/?uri=CELEX:32022L2464> (dostęp: 2.10.2023 r.).

¹⁶ Zakres podmiotowy określają motywy 17-21 CSRD oraz art. 19a, 29c i rozdział 9a dyrektywy 2013/34/UE zgodnie ze zmianami. Natomiast dla zakresu przedmiotowego zob. motyw 47 CSRD oraz art. 29b i 29a § 3 dyrektywy 2013/34/UE po zmianach.

¹⁷ Komisja Europejska, Streszczenie sprawozdania z oceny skutków CSRD, SWD(2021) 151 final, Bruksela 2021, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0151> (dostęp: 19.9.2023 r.).

czą na jej obszarze. Według danych podanych przez Refinitiv¹⁸ istnieje prawie 10,4 tys. zagranicznych spółek, które są notowane na giełdzie w UE i ponad 100 spółek, które choć nie są notowane w UE, to mają ponad 150 mln euro lokalnych przychodów. Z całkowitej liczby zidentyfikowanych przedsiębiorstw 31% to spółki amerykańskie, 13% – kanadyjskie, a 11% – brytyjskie.

Ważne

Nie należy zapominać, że ponieważ CSRD będzie transponowana przez państwa członkowskie, polski prawodawca może poszerzyć krąg podmiotów zobowiązanych do sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Od 2025 r. za 2024 r. będą raportować spółki dotychczas zobowiązane z NFRD. Na gruncie polskich przepisów są to jednostki (art. 3 ust. 1e pkt 1 – 6 RachunkU), których średnia liczba zatrudnionych w czasie roku finansowego przekracza liczbę 500 oraz jeden z progów finansowych w postaci 85 mln zł sumy aktywów lub 170 mln zł przychodów netto (art. 49b ust. 1 RachunkU), a także każda jednostka będąca jednostką dominującą dużej grupy kapitałowej o tożsamym kryterium zatrudnienia i finansowym, z uwzględnieniem wyłączeń konsolidacyjnych. W przypadku braku takich wyłączeń decydująca jest suma aktów powyżej 102 mln zł lub przychodów netto powyżej 204 mln zł (art. 55 ust. 2b RachunkU).

Ważne

W przypadku zakwalifikowania spółki będącej jednostką dominującą zarówno do raportowania indywidualnego, jak i w ujęciu skonsolidowanym za wystarczające można uznać raportowanie na poziomie grupy, w takim przypadku informacje zawarte w sprawozdaniu obejmą zarówno grupę, jak i podmiot dominujący sporządzający takie sprawozdanie.

Od 2026 r. za 2025 r. zakres obejmie **wszystkie pozostałe duże jednostki (zarówno notowane, jak i nienotowane w UE) i jednostki będące jednostką dominującą dużej grupy kapitałowej niepodlegające dotychczas NFRD** oraz przekraczające dowolne dwa z trzech kryteriów, które na gruncie dotychczasowego brzmienia RachunkU dotyczą średniej liczby zatrudnionych w czasie roku finansowego powyżej 250 pracowników i/ lub 85 mln zł sumy aktywów (102 mln zł w przypadku danych przed konsolidacją) i/ lub 170 mln zł przychodów netto (204 mln zł w przypadku danych przed konsolidacją).

Ważne

Na gruncie dyrektywy 2013/34/UE (zaimplementowanej w RachunkU) duże jednostki oraz duże grupy, w skład których wchodzi jednostki dominujące i zależne objęte konsolidacją, kwalifikuje się jako podmioty nieprzekraczające limitów w przypadku co najmniej dwóch z trzech następujących kryteriów:

- 1) suma bilansowa: 20 mln euro;
 - 2) przychody netto ze sprzedaży: 40 mln euro;
 - 3) średnia liczba zatrudnionych w roku obrotowym: 250 pracowników.
-

¹⁸ Zob. <https://www.wsj.com/articles/at-least-10-000-foreign-companies-to-be-hit-by-eu-sustainability-rules-307a1406> (dostęp: 19.9.2023 r.).

Od 2027 r. za 2026 r. CSRD obejmie w zakresie raportowania wyłącznie na poziomie jednostkowym **notowane MŚP**, które przekraczają progi właściwe dla mikrojednostek, tj. obecnie na gruncie polskich przepisów średnie zatrudnienie w czasie roku finansowego powyżej 10 pracowników i/lub sumę bilansową powyżej 1,5 mln zł i/lub przychody netto ze sprzedaży powyżej 3 mln zł (art. 3 ust. 1a RachunkU), oraz jednocześnie nie przekraczają dowolnych dwóch z trzech ww. kryteriów dla dużych spółek.

Ważne

Na gruncie dyrektywy 2013/34/UE (zaimplementowanej w RachunkU) średnie jednostki kwalifikuje się jako podmioty nieprzekraczające limitów w przypadku co najmniej dwóch z trzech następujących kryteriów:

- 1) suma bilansowa w wysokości 20 mln euro;
- 2) przychody netto ze sprzedaży w wysokości 40 mln euro;
- 3) średnia liczba zatrudnionych w roku obrotowym w liczbie 250 pracowników.

Małych jednostek dotyczy ten sam warunek w zakresie:

- 1) sumy bilansowej w wysokości 4 mln euro;
- 2) przychodów netto ze sprzedaży w wysokości 8 mln euro;
- 3) średniej liczby zatrudnionych w roku obrotowym w liczbie 50 pracowników.

Z kolei mikrojednostki kwalifikuje się jako podmioty nieprzekraczające limitów w przypadku co najmniej dwóch z trzech następujących kryteriów:

- 1) suma bilansowa w wysokości 350 tys. euro;
- 2) przychody netto ze sprzedaży w wysokości 700 tys. euro;
- 3) średnia liczba zatrudnionych w roku obrotowym w liczbie 10 pracowników.

Ten sam termin obowiązuje także **małe i niezłożone instytucje** (zdefiniowane według art. 4 ust. 1 pkt 145 rozporządzenia 575/2013), **wewnętrzne zakłady ubezpieczeń** oraz **wewnętrzne zakłady reasekuracji** (zdefiniowane według art. 13 pkt 2 oraz 5 dyrektywy 2009/138/WE zaimplementowanego w art. 3 ust. 1 pkt 53a i 53b DziałUbezpReasU), jeżeli są dużymi spółkami lub notowanymi MŚP. Wyjątkiem objęto mikrojednostki. Nie należy zapominać, że w relacji spółka-córka (notowane MŚP) – spółka-matka (notowana lub nie jednostka dominująca wyższego szczebla dużej grupy kapitałowej) ta pierwsza powinna gromadzić i ujawniać dane potrzebne tej drugiej do sporządzenia skonsolidowanej sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Ważne

Notowane MŚP mają możliwość skorzystania z **klauzuli opt-out**, tj. dobrowolnej rezygnacji z raportowania w nowym reżimie do 2028 r., pod warunkiem że wyjaśnią w swoim sprawozdaniu z działalności zarządu powody, dla których wymagane informacje dotyczące zrównoważonego rozwoju nie zostały uwzględnione.

Rok obrotowy rozpoczynający się w 2028 r. zwróci szczególną uwagę spółek zależnych i oddziałów w UE, które będą zobligowane publikować raporty zrównoważonego rozwoju sporządzone przez ich jednostki dominujące najwyższego szczebla spoza UE, o ile ich **skonsolidowany obrót netto przekracza 150 mln euro za każde z ostatnich 2 kolejnych lat obrotowych**. Istotne jest posiadanie co najmniej jednej spółki zależnej w UE, która jest dużym przedsiębiorstwem lub notowanym MŚP w UE lub – w przypadku braku

takiej spółki zależnej – oddziału w UE, którego obrót netto w poprzednim roku wyniósł ponad 40 mln euro.

Powyższe nawiązuje do zwolnień z raportowania na poziomie indywidualnym i/lub skonsolidowanym dla spółek zależnych, jakie przewiduje CSRD, jeżeli takie spółki i ich jednostki zależne są objęte skonsolidowanym sprawozdaniem z działalności swojej jednostki dominującej i o ile w takim sprawozdaniu uwzględniono informacje niefinansowe zgłaszane zgodnie z CSRD (dla spółek z UE) i/lub zgodnie z równoważnymi standardami sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju (dla spółek spoza UE)¹⁹. Na tej podstawie **zwolniona jednostka zależna jest zobligowana w swoim sprawozdaniu z działalności do wskazania:**

- 1) nazwy i siedziby statutowej jednostki dominującej przekazującej informacje w zakresie zrównoważonego rozwoju na poziomie grupy;
- 2) linków internetowych do skonsolidowanego sprawozdania z działalności jednostki dominującej oraz do opinii atestacyjnej;
- 3) wzmianki w sprawozdaniu z działalności o tym, że jest zwolniona z obowiązku przekazywania informacji na temat zrównoważonego rozwoju.

Takie wyłączenie nie będzie mieć zastosowania do spółek, które osiągają progi kwalifikujące je jako duże jednostki interesu publicznego, których papiery wartościowe są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym w UE. Ponadto warto wskazać na wprowadzenie przepisów przejściowych do 6.1.2030 r. w przypadku spółek będących jedną z unijnych jednostek zależnych grupy, która osiągnęła największy obrót w UE w co najmniej jednym z pięciu poprzednich lat obrotowych, w stosownych przypadkach na zasadzie skonsolidowanej, a których jednostki dominujące są spoza UE. Brzmienie art. 48i dyrektywy 2013/34/UE sugeruje, aby państwa członkowskie zezwoliły na składanie przez takie spółki sprawozdań skonsolidowanych zgodnie z CSRD, obejmujących wszystkie unijne (siostrzane) jednostki zależne takiej jednostki dominującej, podlegające przepisom art. 19a lub 29a dyrektywy 2013/34/UE. Jest to uzasadnione zaplanowaną na późniejszy etap oceną równoważności standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju. Choć podejście Komisji w tej kwestii pozostaje niewiadomą, to spółki, które już dostosowały swoją sprawozdawczość do ustalonych ram ujawniania informacji, korzystając np. z GRI czy IFRS, z większym prawdopodobieństwem będą przygotowane na wdrożenie CSRD. Warto zwrócić uwagę, że przy projekcie pierwszego zestawu ESRS EFRAG i Komisja ściśle współpracowały z GRI, który dostarczył techniczną opinię do projektu oraz ISSB, w wyniku czego wprowadzano kolejne zmiany, starając się zapewnić wysoki poziom interoperacyjności z globalnymi inicjatywami (o czym szerzej w podrozdziale 3.2.4).

3.2. Zakres przedmiotowy

Ogólny zakres przedmiotowy informacji dotyczących zrównoważonego rozwoju, jakie muszą zostać ujawnione w specjalnej sekcji sprawozdania z działalności lub w sprawoz-

¹⁹ Ten sposób zostanie doprecyzowany w akcie wykonawczym w sprawie równoważności standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju przyjętym na podstawie art. 23 ust. 4 akapit trzeci dyrektywy 2004/109/WE.

daniu z działalności grupy w odniesieniu do jednostek dominujących, wyznacza nowe brzmienie art. 19a i 29a w ust. 1–3 dyrektywy 2013/34/UE. Wskazane zagadnienia odnoszą się do **operacji własnych spółki oraz całego łańcucha wartości**, uwzględniając produkty, usługi, relacje biznesowe i łańcuch dostaw.

Sprawozdanie powinno zostać opublikowane i oznakowane zgodnie z elektronicznym formatem raportowania w znanym ze sprawozdawczości finansowej **języku XBRL**, nadającym się do odczytu maszynowego, przez co pozwalającym na zautomatyzowane przetwarzanie dużej ilości informacji. Należy także poddać je atestacji sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju, o którym mowa w art. 28a dyrektywy 2006/43/WE, z której sprawozdanie podawane jest w całości do wiadomości publicznej wraz z rocznym raportem finansowym (zob. podrozdział 3.4).

O tym, jakie dokładnie informacje ujawniać i w jakiej strukturze, mają traktować, zgodnie z art. 29b dyrektywy 2013/34/UE, ESRS przyjęte przez Komisję w formie aktów delegowanych. Komisja zleciła ich opracowanie EFRAG jako wyraz starań na rzecz zharmonizowania i standaryzacji całego procesu. Ujawnienia według ESRS mają docelowo umożliwić użytkownikom zrozumienie istotnych²⁰ **oddziaływań, ryzyka i możliwości**, w odniesieniu do kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem i ich wpływ na rozwój, wyniki i sytuację jednostki. Struktura systemu standardów została zaprojektowana z uwzględnieniem 3 kategorii ujawnień:

- 1) **przekrojowych** (2 standardy, niezależne od sektora);
- 2) **tematycznych** z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i zarządzania (10 standardów, niezależnych od sektora) oraz
- 3) **sektorowych** (przyjęcie planowane do 30.6.2024 r.)²¹.

Poza stosowaniem wymogów dotyczących ujawniania informacji określonych w 3 kategoriach ESRS, jeżeli jednostka stwierdzi, że oddziaływanie, ryzyko lub możliwość są nieobjęte lub w niewystarczającym stopniu szczegółowości objęte ESRS, ale są istotne ze względu na dotyczące tej jednostki szczególne fakty i okoliczności, wówczas ujawnia dodatkowe informacje dotyczące poszczególnych podmiotów z pomocą dodatku A do ESRS 1 Nr 1–5.

Ważne

Komisja przewidziała odstępstwo dla MŚP, małych i niezłożonych instytucji, wewnętrznych zakładów ubezpieczeń/reasekuracji, co do których – zgodnie z brzmieniem art. 29c i 40a dyrektywy 2013/34/UE – Komisja opracuje do 30.6.2024 r. akty delegowane wskazujące na proporcjonalny zakres sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju tych jednostek. W przypadku spółek spoza UE Komisja potwierdziła przesunięcie terminu o 2 lata, tj. do czerwca 2026 r.²²

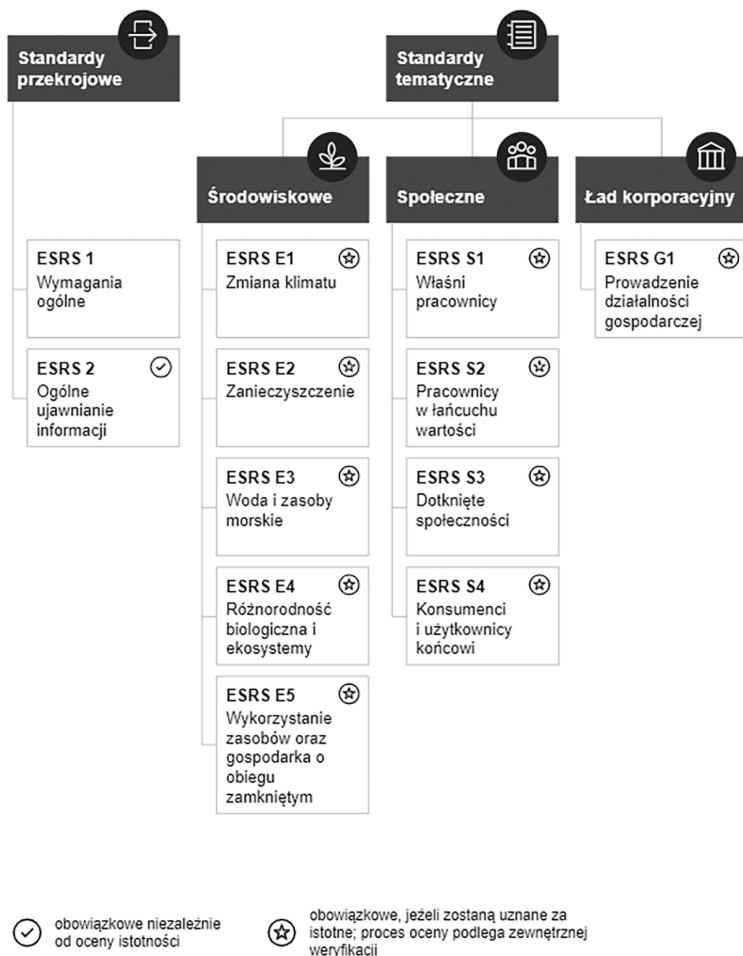
²⁰ O ile nie określono inaczej, terminy „istotne” i „istotność” są używane w całym ESRS w odniesieniu do podwójnej istotności, zob. sekcja 3.3 ESRS 1 pkt 37.

²¹ EFRAG tymczasowo wycofał z konsultacji publicznych dokument ESRS SEC1 dotyczący klasyfikacji sektorowej, który proponował podział na 40 sektorów i 14 makrosektorów.

²² W treści dokumentu dot. porządku obrad EFRAG na 2024 r. przygotowanego na cele posiedzenia zaplanowanego na dzień 11.10.2023 r., wynika, że Komisja Europejska zaproponowała przesunięcie terminu przyjęcia aktu delegowanego. W związku z powyższym, EFRAG zapowiedział zajęcie stanowiska najpóźniej do listopada

W dniu 22.11.2022 r. EFRAG opublikował pierwszy zestaw ESRS niezależnych od sektora w liczbie 12 projektów²³. Następnie 6 czerwca Komisja Europejska przedstawiła w formie projektu aktu delegowanego zrewidowaną wersję poddaną do 7 lipca konsultacjom publicznym, aby przyjąć kształt aktu delegowanego z załącznikiem I (ESRS) oraz II (Skróty i glosariusz terminów) 31.7.2023 r. Systematyka pierwszego zestawu ESRS w ostatecznej wersji została przedstawiona na schemacie 1.

Schemat 1. Systematyka ESRS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ESRS.

2025 r., datując początek konsultacji w sprawie projektu standardu dla grup spoza UE na IV kwartał 2024 r. lub najpóźniej I kwartał 2025 r., zob. <https://efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FMeeting%20Documents%2F2302241029050867%2F08.01%20EFRAG%202024%20SR%20Work%20programme.pdf>, s. 5 (dostęp: 9.10.2023 r.).

²³ Zob. <https://www.efrag.org/lab6> (dostęp: 17.9.2023 r.).

Standardy przekrojowe ESRS 1 (Wymogi ogólne) i ESRS 2 (Ogólne ujawnianie informacji), jakie zostaną omówione w dalszej części, należy postrzegać jako punkt wyjścia do zrozumienia podstaw systemu raportowania. Standardy tematyczne, a w założeniu także sektorowe, odnoszą się do wytycznych ESRS 1 oraz uszczegółwiają ogólne ujawnienia z ESRS 2.

ESRS 1, składający się na 10 rozdziałów i 7 dodatków, można określić mianem swoistej instrukcji obsługi, w której opisano strukturę standardów, wskazano na ogólny sposób przygotowywania i prezentowania informacji, ich cechy jakościowe, zasady analizy podwójnej istotności, podejścia do procesu należytej staranności i łańcucha wartości, perspektywy czasowe, przepisy przejściowe i podstawowe konwencje redakcyjne. W ESRS 2 ustanowiono wymogi dotyczące ujawniania informacji (w tym ich punkty danych), które jednostka powinna przedstawić na poziomie ogólnym w odniesieniu do wszystkich istotnych kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem. Natomiast standardy tematyczne są podzielone na tematy i podtematy, a w stosownych przypadkach na mniejsze jednostki tematyczne wylistowane w formie tabelarycznej w dodatku A do ESRS 1 Nr 16. Zaprojektowano je z myślą, że mogą zawierać bardziej szczegółowe wymogi, które uzupełniają wymogi dotyczące ujawniania informacji w ramach ESRS 2 na poziomie ogólnym. Wykaz takich dodatkowych wymogów, które należy stosować w połączeniu, zawiera dodatek C do ESRS 2.

Zarówno ESRS 2, jak i standardy tematyczne oraz w przyszłości sektorowe obejmują następujące **obszary sprawozdawczości**:

- 1) **rzządzenie (GOV)**, tj. procesy rządzenia, kontrole i procedury stosowane do monitorowania i nadzorowania oddziaływań, ryzyka i możliwości oraz zarządzania nimi²⁴;

Przykład

Jednostka ujawnia skład organów administrujących, zarządzających i nadzorczych, ich role i obowiązki oraz dostęp do wiedzy fachowej i umiejętności w kwestiach związanych ze zrównoważonym rozwojem (ESRS 2 GOV-1 pkt 19).

Przykład

Jednostka ujawnia zestawienie informacji zawartych w jej oświadczeniu dotyczącym zrównoważonego rozwoju na temat procesu należytej staranności (ESRS 2 GOV-4 pkt 30).

- 2) **strategię (SBM)**, tj. sposób interakcji między strategią i modelem biznesowym jednostki a jej istotnymi oddziaływaniami, istotnym ryzykiem i istotnymi możliwościami, w tym sposób, w jaki jednostka odnosi się do kwestii tych oddziaływań, tego ryzyka i tych możliwości²⁵;

²⁴ Zob. ESRS 2 rozdział 2.

²⁵ Zob. ESRS 2 rozdział 3.

Przykład

Jednostka ujawnia, w jaki sposób jej oddziaływania, zależności, ryzyko i możliwości związane z różnorodnością biologiczną i ekosystemami wynikają z dostosowania jej strategii i modelu biznesowego oraz w jaki sposób powodują zainicjowanie dostosowania jej strategii i modelu biznesowego (ESRS E4-1 pkt 11).

Przykład

Jednostka ujawnia swój plan transformacji na potrzeby łagodzenia zmiany klimatu (ESRS E1-1 pkt 14).

- 3) **zarządzanie oddziaływaniem, ryzykiem i możliwościami (IRO)**, tj. proces (procesy), za pomocą którego (których) jednostka:
- a) identyfikuje oddziaływania, ryzyko i możliwości oraz ocenia ich istotność²⁶,
 - b) zarządza istotnymi kwestiami związanymi ze zrównoważonym rozwojem za pośrednictwem polityk i działań²⁷;

Ważne

We wszystkich ESRS termin „oddziaływania” odnosi się do pozytywnych i negatywnych, rzeczywistych, jak też potencjalnych przyszłych oddziaływań związanych ze zrównoważonym rozwojem powiązanych z działalnością jednostki i określonych w ocenie istotności oddziaływania²⁸. Z kolei termin „ryzyko i możliwości” odnosi się do ryzyka i możliwości finansowych jednostki związanych ze zrównoważonym rozwojem, w tym ryzyka i możliwości wynikających z zależności od zasobów naturalnych, ludzkich i społecznych, określonych w ocenie istotności finansowej²⁹. Określane łącznie jako IRO odzwierciedlają perspektywę podwójnej istotności opisaną w sekcji 3 ESRS 1 (szerzej w dalszej części podrozdziału).

Przykład

Jednostka przekazuje informacje na temat zarządzania stosunkami z dostawcami i ich oddziaływań na łańcuchach dostaw (ESRS G1-2 pkt 12).

Przykład

Jednostka opisuje swoje polityki przyjęte w celu zarządzania istotnymi oddziaływaniami na własnych pracownikach, a także związanymi z nimi istotnym ryzykiem i istotnymi możliwościami (ESRS S1-1 pkt 17).

- 4) **mierniki i cele (MT)**, tj. wyniki jednostki, w tym wyznaczone przez nią cele i postępy w ich osiągnięciu³⁰.

²⁶ Zob. IRO-1 w sekcji 4.1 ESRS 2.

²⁷ Zob. sekcja 4.2 ESRS 2.

²⁸ Zob. sekcja 3.4 ESRS 1.

²⁹ Zob. sekcja 3.5 ESRS 1.

³⁰ Zob. ESRS 2 rozdział 5.

Przykład

Jednostka przekazuje informacje na temat incydentów związanych z korupcją lub przekupstwem w okresie sprawozdawczym (ESRS G1-4 pkt 22).

Przykład

Jednostka ujawnia antycypowane skutki finansowe istotnego ryzyka i istotnych możliwości wynikających z oddziaływań związanych z wykorzystaniem zasobów oraz gospodarką o obiegu zamkniętym (ESRS E5-6 pkt 41).

3.2.1. Ocena podwójnej istotności

Szczegółowego wprowadzenia do tematu w kontekście ESRS 1 i 2 wymagają zdefiniowane w dokumencie wymogi dotyczące unikatowego dla ESRS procesu identyfikacji i oceny istotnych IRO z zakresu tematów środowiskowych, społecznych i zarządzania w oparciu o **zasadę podwójnej istotności (*double materiality*)**. Przedsiębiorstwo nie jest zobowiązane do sporządzenia raportu na podstawie wszystkich tematów wskazanych w ESRS, ale tylko tych, które są istotne i przez to będących podstawą ujawnienia. Wskazówki w tym zakresie, których założenia pokrótce zostaną przedstawione w dalszej części podrzdziału, zawiera rozdział 3 ESRS 1, a także dodatek A (Wymogi dotyczące stosowania) i dodatek E (Schemat do celów ustalania ujawnianych informacji, które należy uwzględnić). Przedsiębiorstwo musi zaraportować na temat procesu oceny zgodnie z wymogami ESRS 2 IRO-1 oraz o jego wynikach zgodnie z ESRS 2 SBM-3 i IRO-2. Pomocniczo (do czasu ukazania się finalnej wersji) wartościowym opracowaniem jest Projekt wytycznych do oceny istotności EFRAG³¹, do którego treści znajdują się referencje w dalszej części.

Zrównoważone raportowanie oparte na zasadzie podwójnej istotności oznacza, że przedsiębiorstwo uwzględniło w ocenie istotności kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem kryteria zarówno **istotności oddziaływania (*impact materiality*)**, jak i **istotności finansowej (*financial materiality*)**.

Po zidentyfikowaniu istotnych kwestii do raportowania należy ocenić istotność informacji z co najmniej jednej z następujących perspektyw:

- 1) znaczenia informacji w odniesieniu do kwestii, którą mają przedstawiać lub wyjaśniać (*significance*) lub
- 2) potencjału takich informacji pod względem zaspokojenia potrzeb użytkowników w zakresie podejmowania decyzji, w tym potrzeb pierwotnych użytkowników sprawozdań finansowych do celów ogólnych lub potrzeb użytkowników, których głównym przedmiotem zainteresowania są informacje dotyczące oddziaływania jednostki (*decision-usefulness*)³².

³¹ EFRAG, Implementation guidance for the materiality assessment, 23.8.2023, <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FMeeting%20Documents%2F2307280747599961%2F06-02%20Materiality%20Assessment%20SRB%20230823.pdf> (dostęp: 23.8.2023 r.).

³² ESRS 1 pkt 31. EFRAG podpowiada, że aby zilustrować ten etap, przedsiębiorstwo może również odwołać się do schematu w dodatku E do ESRS 1. Zob. EFRAG, Projekt wytycznych do oceny istotności, s. 10.

Filarem tak rozumianej oceny istotności jest dialog z interesariuszami lub ich przedstawicielami (takimi jak pracownicy lub związki zawodowe) wraz z użytkownikami sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju i innymi ekspertami, aby przekazywać opinie, dostarczać dane wejściowe lub informacje zwrotne na temat swoich wniosków dotyczących istotnych IRO.

Standardy, definiując pojęcie „zainteresowane strony”, wyróżniają dwie główne grupy:

- 1) **zainteresowane strony**, na które jednostka wywiera wpływ: osoby lub grupy, na których interesy wpływają lub mogą wpływać – pozytywnie lub negatywnie – działania jednostki oraz jej bezpośrednie i pośrednie relacje biznesowe w całym jej łańcuchu wartości oraz
- 2) **użytkownicy oświadczeń dotyczących zrównoważonego rozwoju**: pierwotni użytkownicy sprawozdawczości finansowej do celów ogólnych (istniejący i potencjalni inwestorzy, kredytodawcy i inni wierzyciele, w tym podmioty zarządzające aktywami, instytucje kredytowe, zakłady ubezpieczeń), a także inni użytkownicy oświadczeń dotyczących zrównoważonego rozwoju, w tym partnerzy biznesowi jednostki, związki zawodowe i partnerzy społeczni, społeczeństwo obywatelskie i organizacje pozarządowe, rządy, analitycy i naukowcy³³.

Znaczące jest to, że dodatek A do ESRS 1 zwraca uwagę, iż poza ww. kategoriami wspólne kategorie zainteresowanych stron to: pracownicy i inne osoby świadczące pracę, dostawcy, konsumenci, klienci, użytkownicy końcowi, społeczności lokalne oraz osoby podatne na zagrożenia i organy publiczne, w tym organy regulacyjne, organy nadzoru i banki centralne.

Jako cichą zainteresowaną stroną postrzega się przyrodę. W takim przypadku dane ekologiczne i dane dotyczące ochrony gatunków mogą wspierać ocenę istotności sporządzoną przez jednostkę, w szczególności wejście w dialog z organizacją, która może być uznana za reprezentującą interesariusza w zakresie np. analizy śladu węglowego czy wodnego, mapowania siedlisk i oceny gleby w celu oszacowania rzeczywistego i potencjalnego oddziaływania przedsiębiorstwa³⁴.

Ważne

ESRS nie narzucają konkretnego rodzaju zachowania względem interesariuszy³⁵. W odpowiedzi na to EFRAG w Projekcie wytycznych zwraca uwagę na wachlarz metod przedstawiony w formie tabelarycznej na podstawie *AA1000 Stakeholder Engagement Standard*³⁶.

Istotność oddziaływania (*impact materiality*) załącznik II do ESRS definiuje następująco: „Kwestia związana ze zrównoważonym rozwojem jest istotna z perspektywy wpływu, o ile odnosi się do istotnego rzeczywistego lub potencjalnego, pozytywnego lub negatywnego **oddziaływania** jednostki na ludzi lub środowisko w krótko-, średnio- i długoterminowej perspektywie czasowej. Istotna kwestia związana ze zrównoważonym roz-

³³ ESRS 1 pkt 22. Niektórzy interesariusze mogą należeć do obu grup.

³⁴ EFRAG, Projekt wytycznych do oceny istotności, s. 38.

³⁵ Por. ESRS 1 pkt 24.

³⁶ Zob. https://www.accountability.org/static/940dc017198458fed647f73ad5d47a95/aa1000ses_2015.pdf (dostęp: 23.8.2023 r.).

wojem z perspektywy oddziaływania obejmuje wpływ związany z własnymi operacjami jednostki i jej łańcuchem wartości, w tym za pośrednictwem jej produktów lub usług, a także za pośrednictwem jej relacji biznesowych”.

Rozwijając znaczenie powyższej definicji, warto zwrócić uwagę na poniższe rozróżnienie przez EFRAG sposobów powiązania przedsiębiorstwa z oddziaływaniami, które mogą wymagać odzwierciedlenia w posiadanych politykach, działaniach i celach, które należy ujawnić³⁷. Może to być:

- 1) **oddziaływanie bezpośrednio wynikające z działalności, produktów lub usług przedsiębiorstwa;**

Przykład

Przykładem negatywnego oddziaływania może być narażenie własnych pracowników przedsiębiorstwa na niebezpieczne warunki pracy bez odpowiedniego sprzętu ochronnego we własnej działalności czy długotrwały brak zatrudniania, wspierania i promowania wykwalifikowanych kobiet.

Przykład

Przykładem pozytywnego oddziaływania może być przyjęcie przez przedsiębiorstwo z sektora produkcji energii środków, które obniżają koszty energii odnawialnej dla klientów, umożliwiając tym samym większej liczbie klientów transformację, a tym samym przyczyniając się do łagodzenia zmian klimatu.

- 2) **oddziaływania, do których przyczyniło się przedsiębiorstwo:**
 - a) **we współpracy z osobą trzecią**, tj. działanie lub zaniechanie przedsiębiorstwa nie spowodowałoby samodzielnie wpływu, ale wraz z działaniami lub zaniechaniami innych osób,

Przykład

Kilka zakładów na danym obszarze emituje szkodliwe emisje do powietrza. Każda z emisji nie przekracza limitu szkodliwości, ale razem prowadzą do takiego zanieczyszczenia, że ma to wpływ na jakość powietrza w społeczności lokalnej.

Przykład

Przedsiębiorstwo odzieżowe posiada własną linię produkcyjną w fabryce dostawcy przy standardowym 8-godzinnym systemie zmianowym. Natomiast po pracy na tej linii produkcyjnej ci sami pracownicy przez kolejne 8 godzin pracują na równoległej linii produkcyjnej konkurencji.

- b) **przez ułatwienie lub zachęcenie innej strony do spowodowania wpływu lub przyczynienia się do niego;**

³⁷ Na podstawie EFRAG, Projekt wytycznych do oceny istotności, s. 27–28.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl